

д-р Самуил Камбуров

ЛИВАН МЕЖДУ ИЗТОКА И ЗАПАДА

София, 2025

© Издателство „Изток-Запад“, 2025

Всички права запазени. Нито една част от книгата не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

Всички фотографии на обектите в приложението са на автора.

© Самуил Камбуrow, автор, 2025

ISBN 978-619-01-1665-3

д-р Самуил Камбуров

ЛИВАН МЕЖДУ ИЗТОКА И ЗАПАДА

Съдържание

Рецензии	7
Предговор	11
Въведение	14
Глава I	
Ливан през Античността и Средните векове	17
Глава II	
Ливан през Османския период (XVI–XX век)	49
Глава III	
Ливан между двете световни войни.	
Френският мандат (1920–1943)	92
Глава IV	
Ливан след обявяването	
на независимост (1943–1975)	108
Глава V	
Гражданската война в Ливан (1975–1990)	139
Глава VI	
Следвоенен и съвременен Ливан	173
Заклучение	204
Библиография	207

Рецензии

От доц. д-р Росица Градева, Американски университет в България

Предложеният за печат ръкопис е посветен на една от най-интересните блискоизточни държави. Страна с корени в Античността, чиито специфики се оформят през Средновековието и особено през османския период, до 1970те години Ливан често е наричан „Швейцария на Близкия Изток“ заради снежните планински върхове и стабилната си банкова система, а столицата Бейрут – „Париж на Близкия Изток“ заради модерния си изглед и активен културен живот. През последните десетилетия на XX век обаче натрупаните напрежения между различните религиозни общности и противопоставянията между регионални и глобални сили в Близкия Изток доведоха до избухването на гражданска война 1975–1990, до окупация от страна на Сирия и Израел, и като цяло до рязко влошаване на обстановката в страната. Независимо че балансиращият подход, основан на регламентиран достъп до властта на основните конфесионални общности, се запазва, Ливан отдавна се е превърнал в един от символите на блискоизточната криза.

Книгата на С. Камбуров предлага опит за представяне на историческото развитие на земите на днешен Ливан от древността до наши дни с фокус върху последното столетие. Тя проследява постепенното оформяне на специфичната религиозна структура на населението в района и взаимоотношенията между основните групи – мюсюлмани (суннити и шиити), християни (маронити, католици и православни), друзи. Наред с това, акцент предста-

вява и сложната политическа обстановка, в която попада земята на днешен Ливан през вековете. Първите две глави предлагат преглед на тези процеси от Античността през Средновековието и Кръстоносните походи, до края на османския период. В следващите четири глави последователно са разгледани основните периоди в развитието на съвременен Ливан – като част от Френския мандат след Първата световна война до обявяването на независимостта му през 1943 г.; възход и падение – до избухването на Гражданската война през 1975 г.; Гражданската война, 1975-1990 г. и съвременен Ливан, като авторът представя основните нишки в развитието на вътрешнополитическите процеси и на икономиката на страната в тясна взаимовръзка с преплитаните се и често конфликтни интереси на съседите на Ливан – Сирия и Израел, на регионални фактори като Иран и Саудитска Арабия, и на глобалните сили САЩ и Русия.

Книгата стъпва на значителен брой специализирани изследвания и издания на източници, като в същото време е обърната към широката публика и би помогнала на любознателния читател да се ориентира в сложния лабиринт на ливанската вътрешна и външна политика.

От доц. г-р Надя Филипова

Представеният от Самуил Камбуров текст е посветен на политическото развитие на държавата, която в съвременността носи названието Ливан. Публикацията е разделена на шест глави. Съдържа библиография и илюстрации.

Първа глава дава общи сведения за развитието на тази територия до включването ѝ в състава на Османската империя. Представя се формирането на отделните общности в историческа ретроспекция. Дават се и някои сведения за природните дадености на района, които имат значение за общото му обществено-икономическо развитие. Отбелязват се наслагванията на различни по произход политически образувания.

Втора глава е посветена на епохата на Османската империя. Разглежда се процеса на асоцииране на маронитите с католическата църква, което я прави единствената в това си качество в източния свят. Дават се и спецификите на шиитската група, което заедно с останалите миноритарни общности обуславя религиозната пъстрота на тази малка в териториално отношение област. Отбелязват се връзките на миноритарните общности със западни и източни власти и традиции. Коментират се особеностите на взаимоотношенията на отделните етно-религиозни групи с централната власт.

На формирането на съвременен Ливан в рамките на френския мандат между двете световни войни е посветена трета глава. Отбелязват се демографските промени, както и формирането на политическата система на конфесионален принцип. Разглежда се политиката на Франция и отношенията на Париж с водещи политически образувания. Представя се изграждането на политически структури, както и частично дейността на политически фигури.

Четвърта глава излага развитието на независимо Ливан в периода от края на Втората световна война до началото на гражданската война в страната. Разглежда се вътрешнополитическото развитие на страната в контекста на сложната етническа и конфесионална структура на населението и външнополитическите предпочитания на различните политически групи. Отделено е място за регионалната политика на Ливан и на влиянето на външните за региона сили, както и на палестинското присъствие.

Гражданската война в Ливан е представена в пета глава. Изложени са основните сили, които се противопоставят в този продължителен вътрешен конфликт. Представя се сирийското военно и политическо присъствие. Отделено е място на израелските политически и военни действия по отношение на Ливан.

Последната глава проследява развитието на Ливан до наши дни. Представя се политическото възстановяване на страната, както и отделни социално-икономически проблеми на фона на

сирийското присъствие. Отчетено е значението на сблъсъка между Хизбуллах и Израел за развитието на Ливан.

Текстът би представлявал интерес за широка аудитория, поради което препоръчвам неговото издаване.

Предговор

Ливан е малка, но стратегически добре разположена страна в Близкия изток. Тя е не само географски, но и културно-исторически важен кръстопът между Изтока и Запада. Местоположението на държавата я превръща в своеобразна контактна зона между Източносредиземноморското крайбрежие и вътрешността на арабския свят. Регионът на Ливан е и ключова точка за взаимодействие, обмен и сблъсък на различни цивилизации през вековете. Това разположение обуславя уникалната му роля в културния и политически контекст както на Изток, така и на Запад.

В исторически план регионът е част от земите на древни цивилизации като финикийската, която със своите търговски мрежи не само осъществява контакт между различни култури, но и създава основа за обмен на идеи, технологии и религии между Изтока и Запада. Земите на Ливан често се оказват в полето на конфликти, които отразяват напрежението между различни култури и империи.

Значението на страната в религиозно отношение също е изключително. Тази малка държава е дом на разнообразни общности – християни, мюсюлмани и други религиозни групи. Ливан е уникален пример за съжителството на тези различни вероизповедания в рамките на една и съща територия, което го прави не само религиозен кръстопът, но и място, където се установява контактът между различни традиции и светогледи. Това е отражение на баланса между Изтока, със своето доминиращо ислямско и арабско влияние, и Запада, с неговото християнско и колониално наследство.

В настоящото изследване се проследява и политическото значение на Ливан като държава, играеща важна роля в конте-

кста на международните отношения. Стратегическото местоположение я поставя в центъра на глобални и регионални интереси, а в същото време е и място за намеса и влияние от страна на велики сили през различни епохи – от Античността и Средните векове, през Османската империя, чак до съвремението. През XX век Ливан изпитва напрежението от регионалните конфликти в Близкия изток, които се отразяват върху на държавната вътрешна и външна политика. Възможността да съществува като демократична и плуралистична страна въпреки своето разнообразие поставя държавата в центъра на международните усилия за стабилност в региона.

Направен е опит за исторически обзор, който проследява развитието на стратегическите интереси на европейските държави и Съединените щати към Ливан и техния опит да влияят на вътрешнополитическите процеси, като осигуряват помощ в различни форми, свързана с икономическо възстановяване, военно сътрудничество и усилия за укрепване на демокрацията. От друга страна, Ливан е част от регионалните конфликти и дипломатически усилия на държавите от Близкия изток, което го поставя в центъра на вътрешни и външни геополитически напрежения.

Възможността за геополитически баланс между тези два блока – западния, представен от САЩ и Европа, и арабския, представляван от съседните държави, придава на Ливан значението на политическа и културна междинна точка. Независимо от външното въздействие страната успява да запази уникалността си като символ на съжителството на различни идентичности, което ѝ позволява да играе съществена роля в изграждането на междудивизиционни мостове.

Ливан има и добре изразени исторически и културни връзки с Балканите, които се проявяват както в търговски, така и в религиозен и политически контекст. В течение на векове Балканите и Леванта са били свързани чрез Османската империя, която е обхващала както териториите на днешен Ливан, така и тези на Балканския полуостров. Това историческо наследство създава мостове за обмен на идеи, култури и религиозни практики между двата региона, както и политическо влияние, което продължа-

ва да се усеща и през модерната епоха. Османската администрация и търговия през т.нар. Османски период успяват да създадат устойчиви търговски мрежи, които свързват териториите на Ливанта със земите на Балканите, създавайки своеобразна взаимосвързаност.

В съвременен контекст както Балканите, така и левантийският регион са подложени на влияния от глобални и регионални сили като Европейския съюз, Русия и САЩ, които имат стратегически интереси в тези земи. Също така, Ливан и балканските държави споделят общи предизвикателства като етнически и религиозни конфликти, които понякога водят до дестабилизация и необходимост от външни намеси. Въпреки географската отдалеченост двата региона се обединяват в определена степен от общи исторически линии, които допринасят за взаимното разбирателство и диалог.

В книгата се отразява историческото развитие на Ливан, разположен между два свята с културни, религиозни и политически различия. Въпреки противоположностите, съжителстващи на едно място, страната успява да запази своята уникална идентичност.

И днес Ливан продължава да бъде символ на сложността и динамиката на взаимодействието между Изтока и Запада, а неговото бъдеще като държава ще бъде не само предизвикателство, но и възможност за развитие на нови форми на сътрудничество и разбирателство в един разединен свят.

Не на последно място бих искал да изразя изключителната си благодарност към колеги специалисти и изтъкнати учени в сферата на блискоизточните изследвания за ценните насоки и бележки, които ми помогнаха да подобря и надградя текста на настоящата книга.